

Kiefer Ferenc 80 éves*

Kiefer Ferenc 2011. május 24-én ünnepelte 80. születésnapját. Különösen szép az ilyen kerek évforduló, ha az ünnepeltet – mint most is – jó egészségben, alkotó ereje teljében köszönhetjük. Az évforduló jó alkalom rá, hogy átgondoljuk, mit is köszönhet Kiefer Ferencnek a nyelvtudomány, a magyar nyelvészet, és mit köszönhetünk neki mi, közvetlen munkatársai, tanítványai. Elsősorban nem is két tucatnyi könyvét, mintegy kétszáz tanulmányát szeretném felidézni – hiszen a Magyar Nyelvtudományi Társaság tagságát e munkákra nem kell emlékeztetni; nap mint nap használjuk őket, nap mint nap hivatkozunk rájuk. A Kiefer Ferenc által szerkesztett „Strukturális magyar nyelvtan” négy kötete mindnyájunk számára megkerülhetetlen. A mondattannal foglalkozók az 1967-es „On Emphasis and Word Order”-t is gyakran forgatják. Szemantikai monográfiái, köztük „Az előfeltevések elmélete” 1982-ből, a 2000-es „Jelentésemélet”, a 2005-ös „Lehetőség és szükségszerűség” és a 2007-es „Aspektus és akcióminőség” a jelentéstan alpműveinek számítanak. Morfológiai munkásságát egy 1970-es „Swedish Morphology” indította, majd a „Generative Morphologie der Neufranzösischen” következett 1973-ban. A magyar morfológiával is könyvterjedelemben foglalkozott, többek között az „Új magyar nyelvtan” „Morfológia” részében és a „Strukturá-

---

* A köszöntés elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2011. május 24-i ülésén.

lis magyar nyelvtan” „Morfológia” kötetének több fejezetében. Nevezetesen pragmatikai tanulmányai is, köztük a „Journal of Pragmatics”-ben megjelent írások.

Kevesbé közismert, hogy Kiefer Ferenc mennyi tisztség, kitüntetés birtokosa. Nemcsak az MTA-nak tagja, hanem az Osztrák Tudományos Akadémiának, az Academia Europaea-nak és a párizsi Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának is. A Stockholmi Egyetem, a Párizsi XIII. Egyetem és a Szegedi Egyetem díszdoktora, és nyolcadik éve a nemzetközi nyelvészszövetség, a CIPL elnöke. Tiszteleti tagja mind az Amerikai, mind a Brit Nyelvtudományi Társaságnak.

A száraz adatokból azonban nem olvasható ki Kiefer Ferenc valódi jelentősége, a magyar nyelvtudomány fejlődésében betöltött szerepe. Véleményem szerint az elmúlt évtizedekben senki annyit nem tett a magyar nyelvészetnek a nemzetközi nyelvészeti életbe való integrációjáért, a magyar nyelvészet tartalmi és intézményi modernizációjáért, mint ő.

Az az év, 1962, amikor Kiefer Ferenc nyelvészpályafutása elindult, a strukturalizmus előtti nyelvészethez visszalépő „Mai magyar nyelv rendszere” megjelenésének éve, a magyar nyelvtudomány izolációjának korszaka. Ebben a közegben, amikor nyugati könyvekhez, folyóiratokhoz alig-alig lehetett hozzájutni, talált rá e generáció néhány tagja a strukturalizmusra és az induló generatív nyelvelméletre. Egy kedvező fordulat folytán 1964-ben többüket amerikai Ford-ösztöndíj is segítette az új nyelvészeti irányzatok elsajátításában. Amerikából hazatérve ott megszerzett elméleti és módszertani ismereteiket minél szélesebb körben igyekeztek továbbadni; nemcsak az ELTE Általános Nyelvészeti Tanszékének hallgatóit oktatták, hanem informális szemináriumokon mi, érdeklődő fiatal nyelvészek is tanulhattunk tőlük.

Kiefer Ferenc nemcsak a generatív elméletet hozta haza Amerikából, hanem a modern tudomány szociológiájának ismeretét is, és ezen ismereteit is, Amerikában kiépített személyes kapcsolatait is a magyar nyelvészeti élet modernizálására, tanítványainak „helyzetbe hozására” használta fel. Amerikában a korszak legkiválóbb nyelvészeivel került baráti viszonyba, és általa mi is jó ismeretségbe kerülhettünk velük. Akkoriban nemigen volt mód nemzetközi konferenciákat szervezni, vendéglőadókat hívni – de a kor meghatározó nyelvészeinek sora Kiefer Ferenc hívására az ő személyes vendégeként is idejött. Ők később ösztöndíjakkal, meghívásokkal támogatták az itt megismert fiatalokat. Magam is egy olyan pisai nyári egyetemen ismerkedtem meg behatóbban a formális nyelvészettel, melyen Kiefer Ferenc is kurzust tartott, és melyre vagy féltucatnyi magyar fiatalnak szerzett ösztöndíjat.

Amikor Kiefer Ferenc a John Benjamins sorozatszerkesztője lett, pozícióját a magyar nyelvészet külföldi megismertetésére használta fel; magyar nyelvészek angolra fordított tanulmányaiból állított össze egy kötetet. A szerzők sora Telegdi Zsigmondtól, Károly Sándortól, Hajdú Pétertől, Molnár Ilonától Szabolcsi Annáig ívelt. Máig emlékszem, milyen meglepetéssel és milyen szívesen fogadta Papp Ferenc a kötetbe írott cikkéről készült lektori jelentést; azt mondta, életében ez az első részletes, érdemi bírálat, melyet egy folyóiratba vagy tanulmánykötetbe leadott cikkéről kapott. Abban, hogy a magyar nyelvészeti folyóiratokban, a honi tanulmánykötetekben mára meghonosodtak a nemzetközi sztenderdek, a valódi bírálat, a kettős vaklektorálás, Kiefer Ferencnek vannak úttörő érdemei. Tudomány-szociológiai törekvéseinek eredményessége más területeken is szembeötlő. Ma már nyelvészeti diákkonferenciákon is azt tapasztaljuk, hogy követelmény a nemzetközi kitekintés, a vizsgálat elméleti-módszertani háttérének megvilágítása, és általánossá vált a kiosztmányon vagy PowerPoint-prezentáción alapuló, jól szerkesztett, a hallgatót világos gondolatmenet mentén végigvezető szabad előadás. Kiefer Ferenc kezdeményezései vezettek el oda,

hogy a magyar nyelvészek ma már egyenrangú félként vannak jelen a külföldi folyóiratokban, külföldi kiadóknál, és eséllyel pályázhatnak nemzetközi kutatási támogatásokra is.

Kiefer Ferencet ma is foglalkoztatják a tudományszociológiai kérdések, például a tudományos teljesítmény objektív mérésének és nemzetközi összemérhetőségének problémája. Fontos szerepe volt abban, hogy sikerült a nagydoktori fokozat megszerzéséhez egzakt kritériumokat megállapítani. A nemzetközi pályázatok miatt szükségessé vált a tudományos teljesítmények mérésének nemzetközi egységesítése. Kiefer Ferenc ennek érdekében az ESF-nél, az Európai Tudományos Alapítványnál végzett úttörő munkát; nagy szerepe volt a napokban véglegesített ERIH folyóirat-osztályozás kezdeményezésében és kialakításában. Az e munka során megfogalmazott követelmények egész Európában jótékony hatással vannak a nyelvészeti folyóiratok szerkesztési gyakorlatára.

Végezetül mi mást kívánhatnék Kiefer Ferencnek és saját magunknak: folytassa ugyanúgy, mint eddig, még legalább két évtizedig!

É. KISS KATALIN